

ความเป็นธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันพระ เกี่ยวกับเรื่องของศาสนา ถ้าเมื่อก่อนไม่ได้เรียกวันพระมันก็เป็นวันปกติไป แต่พระพุทธรูปเจ้ามาตั้งขึ้นมา พอตรัสรู้แล้วพระพุทธรูปเจ้าถึงได้บัญญัติวันพระ ให้ระลึกถึงใจใจ พระในหัวใจใจ

สร้างพระในหัวใจนะ กับพระเราบวชพระ นี่พระข้างนอก บวชแล้ว บวชเป็นพระมาโกนหัวไช้ใหม่? ได้เข้าไปบวช อุปัชฌาย์บวชมาเป็นพระ เป็นสมมุติใจ เป็นได้เพศมา เพศของพระได้เพศของพระมา เป็นสมมุติสงฆ์ ยังไม่ใช่พระในหัวใจ ต้องมาสร้างพระในหัวใจอีก สร้างให้ใจนี้เป็นพระขึ้นมามันถึงเป็นความสุข ใจเราเป็นปุถุชน ใจเรามีความทุกข์ ความทุกข์อันนี้มันเกิด ๆ ดับ ๆ อยู่ที่ใจ ถ้าเราพอใจสิ่งใดมันก็จะมีความสุขขึ้นมาพอสมควร แล้วมันก็หายไปเป็นทุกข์ วนไปเวียนมา แต่ถ้าเป็นพระ คฤศิคุพระพุทธรูป เห็นใหม่ เรากลับไหว้ขนาดไหนก็คงที่อยู่

นี่ก็เหมือนกัน วันพระนี่สร้างพระขึ้นมาในใจ วันพระ ถ้าสร้างพระขึ้นมาได้ บวชกายก่อน บวชกายมา กายนี้บวชได้เพศมา เพศหญิง เพศชาย เพศสมณะเพศ สมณะเพศได้สิทธิตามกฎหมายมากมาย ได้สิทธิตามกฎหมายคือทำให้ภาวนาอย่างเดียวกัง ให้ทำกิจของสงฆ์ กิจของสงฆ์คือ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เห็นใหม่ ตอนอุปัชฌาย์บอก กิจตรงนี่ถ้าทะลุผ่านเข้าไป มันจะเริ่มสร้างพระขึ้นมา

“กาย เวทนา จิต ธรรม”

เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ มันเรื่องของกาย กายนี้มันเห็นภาพชัด กัง มันเห็นภาพชัด มันจับต้องได้ นี่อันนี้ถ้าเราทะลุผ่าน ก็เริ่มสร้างพระขึ้นมาที่หัวใจ วันพระ เราอาศัยวันพระเป็นที่ทำบุญ แต่ถ้าเราทำบุญแล้วเราฟังธรรมขึ้นมา จนปฏิบัติขึ้นมาพระอยู่ในหัวใจ เราสร้างพระขึ้นมาได้เลย สร้างพระขึ้นมา นี่วันธรรมสวนะ แล้วมาฟังธรรมในหัวใจด้วย

นี่ดูอย่างเมื่อวานครูบาอาจารย์เรามาสิ ไปนี่ชื่นใจมากนะ ในหมุ่มมันเป็นสุขยอดนะ พระเต็มไปหมดเลย พระเต็มไปหมดเลย แล้วก็โยมเป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธมันรื่นเริงในธรรมในศรัทธาในครูบาอาจารย์ เห็นไหม ศรัทธาในครูบาอาจารย์ด้วย แล้วถึงมาทำบุญกุศลยังได้มาฟังธรรม ฟังธรรม ฟังสิคำว่าฟังธรรม เหมือนฝนตก ฝนตกลงมา ดินแห้งแล้งมันได้ความสดชื่น ต้นไม้เจริญเติบโต

นี่ก็เหมือนกัน ฝนตก แต่ตกเป็นหย่อมๆ ตกเป็นหย่อมๆ ตกเฉพาะตรงนั้น เห็นไหม แล้วที่มันแห้งแล้งล่ะ? นี่เห็นนะเห็นฝนตก เห็นฝนตกลงมาแล้วมันแบบว่าทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต ฝนใด ฝนของธรรมตกชุ่มเย็นในหัวใจ ตกลงมาที่ใจ นี่มันเป็นหย่อมๆ ถ้าเป็นตามความจริง ธรรมะคือเหมือนแสงจันทร์หรือแสงพระอาทิตย์ เห็นไหม ส่องไปยังโลกทั้งโลกเลย ส่องไปยังโลก แสงของดวงจันทร์เป็นแสงของความร่มเย็น แสงสว่างด้วย ให้ความร่มเย็น กลางคืนมันสว่างหมดเลยนะ นั่นเป็นแสงของธรรมใด

การฟังธรรม ธรรมอันนั้นนะทำให้หัวใจเราเข้ามาถึงหัวใจเรา มันสดชื่น เห็นไหม นี่การฟังธรรมใด ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของจริง เป็นของดั้งเดิมอยู่ แต่พระพุทธเจ้าขุดค้นขึ้นมาแล้วเอามาประกาศ เห็นไหม ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าประกาศธรรม เวลาผู้ที่ฟังธรรมแล้วชอบใจมาก เวลากล่าวสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้าไป พระพุทธเจ้าเหมือนกับผู้ที่หงายของคว่าอยู่ หงายขึ้นมา ของคว่าอยู่ ฝนตกขึ้นมามันก็เข้าไปในนั้นไม่ได้ พวกกะลา พวกหม้อ พวกไหนี่คว่าอยู่เข้าไม่ได้ แต่ต้องทำให้หงายขึ้นมาไง หงายขึ้นมารับแสงจันทร์ หงายขึ้นมารับฝน ใจ รับฝนอมตะ น้ำอมตธรรมเข้าถึงหัวใจ

เราต้องหงายใจของเรา เห็นไหม เราเป็นชาวพุทธ นี่ว่าฝนตกเป็นหย่อมๆ ตกเป็นที่ๆ ใจ มันตกไม่ทั่วกันเพราะอะไรล่ะ? ถ้าฝนมันตกทั่วกัน เพราะคนศรัทธาหมด มันก็รู้หมด มันก็เป็นไปได้หมด นี่เป็นเฉพาะจุด เป็นเฉพาะจุด เราไปทำไทยช่วยไทย เรามีความศรัทธา เราไปของเราด้วยความเต็มใจ นี่หงาย หงายภาชนะขึ้นมา พอหงายภาชนะขึ้นมา แล้วเรายังได้รับน้ำ นี่ธรรมเทศนาของครูบาอาจารย์อีก มันชื่นใจไหม?

นี่ถึงว่าฝนตกเป็นหย่อมๆ เพราะคนเชื่อเป็นหย่อมๆ ใจ คนเห็นด้วยเป็นหย่อมๆ คนที่ไม่เห็นด้วย คนที่เขาไม่รู้เรื่องเขาก็ไปทางอื่น มันถึงว่าไปเห็นแล้วมันชื่นใจ มันน่าดีใจในกลุ่มนั้น แต่ถ้าอย่างมันเป็นการสามัคคีธรรมทั้งหมด ทั้งประเทศ ทั้งโลกมันก็ร่มเย็นเป็นสุขหมด นี่ธรรม

ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐ ประเสริฐจริงๆ แล้วชำระได้จริง เพราะอะไร? เพราะผู้รู้จริงพูด ผู้รู้จริงบอก แล้วมันชำระได้อย่างไร?

วิธีการ เห็นไหม เราไม่เข้าใจ เราเข้าใจว่าสิ่งในโลกนี้จะเป็นที่ฟัง สิ่งนั้นจะเป็นที่ฟัง สุดท้ายแล้วก็ครูบาอาจารย์เป็นที่ฟัง ถึงบอกว่าครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ ครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องนิพพานไปเป็นธรรมดา “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ?” พระอานนท์นิมนต์ให้อยู่ต่อไง พอปลงอายุสังขารแล้วพระอานนท์นิมนต์ให้อยู่ต่อ

“อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งในโลกนี้เกิดขึ้นเป็นธรรมดา ต้องดับไปเป็นธรรมดา แม้แต่ร่างกายขององค์ตถาคตก็ต้องแตกสลายไปเป็นธรรมดา”

ร่างกายขององค์ตถาคต เห็นไหม แต่ธรรมะนี้อยู่ตลอดไป ธรรมะนี้มันเป็นธรรมดา ฟังครู ฟังอาจารย์ ฟังได้ต่อเมื่อมีชีวิตอยู่ ฟังได้ต่อเมื่อมันสื่อสัมพันธ์กันได้ แต่ครูบาอาจารย์ก็ต้องล่วงจากเราไปแน่นอน แน่นอนเลย ถ้าเราไม่หงายภาชนะของเราขึ้นมา แล้วเอาธรรมนั้นใส่เข้ามาในหัวใจของเรา จากเด็กก็จะเป็นผู้ใหญ่นะ จากผู้ใหญ่ก็ต้องแก่ไป แต่ถ้ามีหัวใจแล้วมันไม่แก่แก่แต่ร่างกาย พระในหัวใจนั้นมันคงที่ พระในหัวใจนี้มีอยู่ตลอดไป แล้วก็สุขไปตลอด แต่ร่างกายนี้ต้องแปรไปเป็นธรรมดาภพนี้

เราถึงว่าเกิดเป็นมนุษย์นี้ประเสริฐมาก เพราะพบพุทธศาสนา มีเครื่องมือที่จะปฏิบัติ มีกายกัมมใจ แล้วก็ศีลธรรมาวุธ กาย เวทนา จิต ธรรม เกสา โลมา นขา ทันดา ตโจ นี้ธรรมาวุธ ธรรมที่พระพุทธเจ้าประกาศไว้ไง แล้วก็ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาดูของเรา ดูที่กายที่มันต้องแตกสลายเป็นธรรมดานี้แหละ เราต้องตายเป็นธรรมดานี้แหละ แต่เราเข้าใจแล้วสลัดทิ้งปล่อยวางไปตั้งแต่วันที่สร้างพระขึ้นมาในหัวใจ

เราสลัดทิ้งปล่อยวาง เห็นไหม เราสร้างพระขึ้นมาในหัวใจ ร่างกายนี้เป็นแต่รวงรังไถ เป็นแต่รวงรังที่อยู่ของใจดวงนั้นไง พระในหัวใจนั้นอาศัยกายนี้อยู่ไปชั่วคราวไง ถึงที่สุดแล้วมันก็ไม่ตื่นกลัวไปกับกายนี้แล้ว เข้าใจตามความเป็นจริง ถ้าไม่เข้าใจตามความเป็นจริงเราก็ยังตื่นกลัวไป ถึงเวลาจะตาย ถึงเวลาจะเกิดอะไรข้างหน้ามันมีความไหว มีความประหวั่นพรั่นพรึงในหัวใจ แต่ถ้าเราเข้าใจ เราเห็นสภาวะตามความเป็นจริง เห็นไหม พระในหัวใจนี้ ควบคุมใจนี้ ให้มีความสุข

พระในหัวใจนี้จะไม่ทำให้หัวใจนี้ตื่นไหว ตื่นกลัวไป เห็นสภาวะตามความเป็นจริง ก็เหมือนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ คับไป เราไม่หวั่นไหว เราจะมีความสุขไปตลอดเวลา แล้วเข้าใจ แล้วยังมาตีเตียนไต่ความคิด คือกิเลสในหัวใจว่าทำไมเอ็งโง่งอย่างนี้? ทำไมเอ็งโง่งอย่างนี้? ถ้าเอ็งเข้าใจตามสภาวะความเป็นจริง เอ็งก็จะไม่มีทุกข์เลย เอ็งจะมีสุขขำเดียว เห็นสภาวะตามความเป็นจริงไปตลอด

ในเมื่อไม่มีการกดถ่วงกันระหว่างกายกับใจ ฟังสิ ถ้ามีการกดถ่วงกันอยู่มันจะทำให้เกิดเป็นไปได้มากกว่านั้น หรือเป็นไปโดยที่ที่เราไม่สามารถควบคุมได้ แต่ถ้าไม่กดถ่วงกัน เหมือนเครื่องยนต์ที่มันติดด้วยความคล่องตัวของมัน มันหมุนไปตลอด จิตหมุนไปตลอด ร่างกายหมุนไปตลอด ยิ่งของที่ไปกดถ่วงกันมันจะบาลานซ์กัน แล้วมันจะทำให้ชีวิตกลับยืนยาวไปอีก แต่ถ้าชีวิตนี้มันเข้าใจแล้วมันปล่อยหมด มันสบายใจไป มันก็หมุนไปตามสภาวะของมัน

ใจนี้มันสดชื่น ใจนี้ฟื้นมา พระในหัวใจนี้ไม่ออกไปกังวลข้างนอก พระในหัวใจนี้ถึงความวิตกกังวลไว้ในหัวใจทั้งหมด เห็นไหม กายส่วนกายไป ไม่มีอะไรกดถ่วง กายอันนี้จะเบากายอันนี้จะปลอดภัย กายอันนี้จะหายจากโรคต่างๆ เพราะธรรมโอสธ พระในหัวใจเป็นธรรมโอสธดังกลับมา แต่ถ้าเราไปวิตกกังวล ไ้ตัวนี้เป็นตัวเร่งใจ ตัวเร่งให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น สิ่งนั้นเป็นความวิตกกังวลที่ทำให้เกิด เป็นตัวเร่ง นี่อันนี้เป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องธรรมชาตินะ เป็นเรื่องวิทยาศาสตร์เลย

ถ้าเวลาเราโกรธ เห็นไหม เวลาเราโกรธขึ้นมากระแสดเลือดมันจะแรง หน้าจะแดง เลือดจะฉีดเข้มแรง นี่วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้ชัดๆ เลย อันนี้พิสูจน์ได้เฉพาะเรื่องกายกับใจนะ แต่เรื่องกิเลสวิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ เรื่องกิเลส เรื่องที่ควบคุมไม่ได้ เพราะเราสร้างพระขึ้นมาไม่ได้ ถ้าเรื่องกิเลสนี้ต้องเรื่องธรรม เรื่องธรรม เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญาเข้าไปชำระตรงนี้ใจ ชำระไ้สิ่งที่ว่ามันออกมาควบคุมใจไม่ได้ จนเป็นควบคุมได้ จนสร้างขึ้นมาควบคุมได้ก่อน แล้ววิปัสสนาจนสร้างพระขึ้นมา เป็นพระจากองค์เล็ก องค์โต เป็นพระมันคงขึ้นไปเป็นหลักชัยขึ้นไป จนวิมุตติหลุดไป หลุดไปเลย หลุดออกไปจากกิเลส แต่ก็อยู่ในหัวใจนี้แหละ หัวใจก็ยังตั้งอยู่บนร่างกายนี้แหละ แต่มันหลุดออกไป หลุดออกจากกิเลสไป หลุดออกจากสิ่งที่ครอบงำ หลุดออกจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือความคิดเราไป มีอำนาจใสให้เราคิด ให้เราทุกข์อยู่ที่นี่ หลุดออกไปเลย เห็นไหม หลุดออกกิเลส แต่อยู่ในหัวใจอย่างเก่า หลุดออกไป นี่เป็นพระแท้ๆ อันนี้ธรรมทั้งแท่ง

เลย วิมุตติหลุดพ้นไปจากกระแสธรรมที่เรารับมาจากครูบาอาจารย์ จะฟังไม่ได้ต่อเมื่อก่อนล่วงไปแล้ว จะฟังได้เป็นที่เกาะ เป็นที่ยึดเหนี่ยวของลูกศิษย์ลูกหา เพราะจะต้องให้ครูบาอาจารย์ชี้นำ

ชี้นำสิ เราเดินทางไป เราเดินทางเรายังเจ็บเท้า..หนึ่ง หิวกระหาย..หนึ่ง เจอทางนั้น ทางยังจะไปถูกไปผิดอีกหนึ่ง เห็นไหม มันมีอุปสรรคขนาดไหน? ทำไมจะไม่ต้องอาศัยครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้นำ คนตาบอดคลำช้าง ทุกคนเป็นคนตาบอดคลำช้างมาทั้งหมดเลย ผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติ จะศึกษามาขนาดไหน ก็เอาความลึกลับสงสัยในหัวใจมาศึกษาด้วย จำมาขนาดไหนก็มีความลึกลับสงสัยด้วย พอปฏิบัติเข้าไปแล้วก็มีความลึกลับสงสัยเข้าไปในวิปัสสนา มันจะเป็นอวกาศ มันกว้างมาก ความคิดมันไปได้ทุกอนุของอวกาศ ไอ้กิเลสมันก็ไปได้หมด แล้วเราจะไปตรงไหนล่ะ?

นี่ครูบาอาจารย์ถึงหักกลับมา หักกลับไอ้ความคิดที่ออกไปให้มาอยู่ในอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย เห็นไหม ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ ไอ้ตัววิตกกังวลนั้นนะ แต่ทุกข์นี้เป็นสัจจะร่างกายนี้มันแปรสภาพตามความเป็นจริง ทุกข์นี้เป็นของจริง แต่เพราะมีความสมุทัยตัวเรงเร้า ทุกข์นี้ ทุกข์มันเลยขยายใหญ่โตขึ้นไป แต่ถ้าเราควบคุมไอ้ตัวสมุทัย ไอ้ตัวเรงเร้านี้ได้ ทุกข์มันเป็นสัจจะ มันตั้งอยู่อย่างนั้น แล้วมันก็จะหมดไปเพราะไม่มีตัวเรงเร้า ทุกข์มันตั้งอยู่แบบเก๋ๆ เงินๆ ใจ ทุกข์มันไม่สามารถให้ค่าให้ผลในหัวใจของผู้ที่สร้างพระในหัวใจได้ใจ ตัวนี้มันให้ค่าไม่ได้ ทุกข์ก็เลยดับไปตามความเป็นจริง

ทุกข์มันเป็นสัจจะอันหนึ่ง คือว่ามันเป็นสสารอันหนึ่ง มันเป็นความรู้สึกอันหนึ่ง แต่มันมีโทษ มีความกดถ่วงเรา เพราะไอ้สมุทัยไอ้ตัวไม่ยอมให้มัน ไม่ยอมให้เป็น หรือถ้ามันพอใจก็อยากดิ่งไว้ เห็นไหม นี่สมุทัย ตัณหาความทะยานอยาก ใช้มัลละอริยสัจจั้งเข้าไป วิปัสสนาญาณไต่เข้าไปในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม เพราะว่ากิเลสมันอาศัยกายกับใจอยู่ กายไม่พอใจ กายนี้มันเจ็บปวด จิตก็รับรู้ นี่อาศัยกายกับใจ แต่จริงๆ แล้วอยู่ที่ใจ แต่ถ้าเวลาเริ่มต้นอยู่นี่อาศัยกายออกมาด้วยเหมือนกัน นี่ไต่ตอนเข้าไปด้วยมัลละอริยสัจจั้งในกาย เวทนา จิต ธรรม เพราะว่ากายกับจิตไต่กิเลสเข้าไป นี่ธรรมะอันนี้เข้าไปชำระกิเลส

นี่ธรรมๆ ธรรมแท้ๆ อยู่ที่นี่ นี่กิริยาของธรรม มัลละอริยสัจจั้งก็เป็นที่เราสร้างขึ้นมา เข้าไปชำระล้างจนหมดออกไป หมดออกไปจากใจถึงเป็นธรรมทั้งแท่ง ธรรมจริงๆ ธรรมแท้ๆ ใจไม่ใช่กิริยาของธรรม กิริยาคือการต่อสู้ การวิปัสสนากันอยู่ นี่ปฏิบัติกรรมมันเกิดขึ้นหมุนกันออกไป

แต่พอวิปัสสนาออกไปจนจบสิ้นแล้วหนึ่งด ออกไปจากอริยสัจ พ้นออกไปจากพลังงานใดๆ ทั้งสิ้น ว่างหมด ไปหมด นั่นล่ะเป็นวิมุตติหลุดพ้น อยู่ในศาสนาใจ

นี่แสงของธรรม แสงของเดือน แสงของตะวัน แสงของธรรม แสงของธรรมจากครูบา อาจารย์ที่ว่าเป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นผู้ชี้แนะนี่ไง เพราะมันกว้างมากต้องชี้แนะ เพราะตาบอดคลำข้าง ความสงสัยมันต้องล้งเลไป ครูบาอาจารย์ชี้แนะไป เราต้องเชื่อตรงนี่ไง เชื่อในเหตุแล้วทำตามเหตุ นั้นเข้าไป จุดเข้าไป แล้วมันจะเป็นปัจเจกตั้ง รู้จำเพาะตน

ธรรมของพระพุทธเจ้าที่นิพพานไปแล้ว พระพุทธเจ้าก็เอาของท่านไป ธรรมของหลวงปู่ มั่นที่นิพพานไปแล้วก็เอาของหลวงปู่มันไป ของผู้ที่ปฏิบัติของคนนั้น ในหัวใจดวงนั้น ดวงนั้น ดวงที่ปฏิบัตินั้น นี่เพราะครูบาอาจารย์ล้งเลไปก็ล้งเลไป ถ้าเราปฏิบัติเข้ามาถึงตรงนั้น เราก็จะได้ ถึงตรงนั้นเหมือนกัน ถึงเหมือนกันหมด “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ต้องได้ธรรม

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง”

รสของโลกนี้ที่ที่เราดีที่สุด เยี่ยมที่สุด ในโลกนี้ที่ยังติดอยู่ ค่าของมัน รสของมันต้องต่ำกว่ารสของธรรม รสของธรรมต้องมีน้ำหนักมากกว่าถึงจะข้ามพ้นจากสิ่งนั้นไปได้ สิ่งที่ย่อมที่สุด ยอดที่สุดในโลกนี้ ไม่มีสิ่งใดเลยจะมีน้ำหนักมีคุณค่าเท่ากับรสของธรรม เห็นไหม พระพุทธเจ้าถึงบอก

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง”

รสของธรรม แล้วในรสของธรรมด้วยธรรมทั้งหมด วิมุตติธรรมประเสริฐที่สุด รสของวิมุตติธรรม เห็นไหม สมาธิธรรมนี้รสของมัน รสของสมาธิธรรม นี่เราเข้าไปเสพ ใจเข้าไป สัมผัสสมาธิธรรม โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผลนี่รสของธรรมหมุนขึ้นไปจนถึงที่สุดใจ วิมุตติธรรม รสของวิมุตติธรรมประเสริฐที่สุด อยู่ในศาสนาใจ ศาสนานี้เป็นเครื่องชี้แนะ ชี้แนะก็เป็นชี้แนะ เป็นเทคโนโลยี แต่หัวใจที่เสพ หัวใจที่รู้ นั่นต่างหาก สุข สุขอยู่ที่ใจผู้ปฏิบัติใจ

นี่ถึงว่าถ้าสุข สุขตรงนั้น สุขในหัวใจผู้ปฏิบัติ สุขตรงที่มีภาชนะรองรับคือใจ ถึงว่าเกิดเป็นมนุษย์นี้ถึงได้ประเสริฐใจ กายกับใจ เห็นไหม เกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์มี พรหมมี ก็เสวยสุขของเขาไป สุขเปลือกๆ สุขด้วยทิพย์ อาหารทิพย์ก็เป็นกระทบมากับใจ ใจสัมผัสอาหารทิพย์ ใจสัมผัสอาหารผัสสาหารในพรหม แต่นี่ไม่ใช่ผัสสะ นี่ในเนื้อของใจเป็นธรรม มันสุขต่างกัน

ขนาดนั้นกับไอนั้นสิ่งกระทบใจ ของทิพย์นี่สิ่งกระทบ เพราะจิตกระทบกับอาหารนั้น ผัสสาหาร
ก็เหมือนกัน กระทบ

แต่นี้ไม่ได้กระทบ นี่เป็นเนื้อ นี้อิ่มในตัวมันเอง นี่ถึงวารสของธรรม รสของวิมุตติธรรม
นี่ถึงที่สุดได้ จากที่ว่าไปเห็นครูบาอาจารย์เรามา เห็นไหม ครูบาอาจารย์ชี้หน้าตลอด แล้วก็ฝนตก
ลงมามันก็ชุ่มฉ่ำ แล้วฝนตกมานะ แต่มันตกเป็นหย่อมๆ เราก็อยู่ในบริเวณที่โคนฝนตกอยู่นั้นเรา
ต้องควรภูมิใจใจ เราอยู่ในบริเวณที่ว่าฝนตกถึงแผ่นดินของเรา แผ่นดินคือร่างกายใจ คือร่างกาย
ของเราโคนฝนตกรด เห็นไหม ฝนของธรรมรดถึงแผ่นดินของเรา แล้วหัวใจมันชุ่มชื้นขึ้นมา
ไหม? ต้องปฏิบัติขึ้นมา ให้มันชุ่มชื้นขึ้นมา

“นี่รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” ถึงว่ามีความสุขก็มีความสุข